

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta an- netun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä syyskuuta 2014 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
eduskunnalle laeiksi eräiden työeläkelakien ja
Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muutta-
misesta (HE 109/2014 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä
seuraavan aloitteen:

— LA 69/2012 vp — Maria Tolppanen /ps ym.:
Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Inka Hassinen, sosiaali- ja ter-
veysministeriö
- lakiasiainpäällikkö Aino Lassila, Eläketurva-
keskus

- etuuspäällikkö Marja-Leena Seppälä, Kan-
saneläkelaitos
- lakiasiaintoiminnan johtaja Anne Perälehto-Virkkala,
Keva
- johtava vakuutusasiantuntija Pia Santavirta,
Finanssialan Keskusliitto
- erityisasiantuntija Päivi Opari, SOSTE Suo-
men sosiaali ja terveys ry
- terveystieteellinen asiantuntijalääkäri Lauri
Vuorenkoski, Suomen Lääkäriliitto
- puheenjohtaja Seppo Kettunen, Suomen
Vakuutuslääkäreiden yhdistys ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän
keskusliitto EK ry.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Akava ry
- Oikeutta vakuutetuille ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö
SAK ry
- Suomen Potilasliitto ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Työeläkevakuuttajat TELA ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työnteki-
jän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, merimieselä-
kelakia, kunnallista eläkelakia, maatalousyrit-

täjän eläkelakia ja Kansaneläkelaitoksesta
annettua lakia. Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi
hallintolakia täydentävät säännökset päätöksen
perustelemisesta. Lakeihin lisättäisiin säännök-
set siitä, mitä hylkäävän päätöksen perustelujen

tulisi sisältää, kun päätös perustuu keskeisiltä osin lääketieteellisiin seikkoihin. Osittain tai kokonaan hylkäävän päätöksen perusteluihin olisi kirjattava asian arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset.

Lisäksi perustelujen parantamiseksi ehdotetaan, että lakeihin lisättäisiin säännös asiantuntijalääkärin perustellusta arviosta. Säännös edellyttäisi, että etuusasian käsittelyyn osallistuva asiantuntijalääkäri laatisi asian valmistelun aikana perustellun arvionsa, joka tulisi kirjata asiakirjoihin.

Lait on tarkoitettu tuleviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2015.

Lakialoite

LA 69/2012 vp. Lakialoitteessa ehdotetaan työntekijän eläkelain muuttamista siten, että eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin on merkitesään kannanottonsa asiakirjoihin noudatettava terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotomääräyksiä. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan lakiin uutta 128 a §:ää, jonka mukaan valitusosoituksessa on ilmoitettava asianosaisen oikeudesta saada suullinen käsittely lääketieteellisen lisäselvityksen saamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen tavoitteena on etuuspäätösten perustelujen ja etuudenhakijoiden oikeusturvan parantaminen lisäämällä hallintolakia täydentäviä säännöksiä päätöksen perustelemisesta eläkelakeihin ja Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin. Täydentävät säännökset koskevat erityisesti hylkäävän päätöksen perusteluja, kun käsiteltävänä olevaan asiaan liittyy lääketieteellisiä kysymyksiä. Osittain tai kokonaan hylkäävän päätöksen perusteluihin on ehdotuksen mukaan kirjattava asian arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää etuuspäätösten lääketieteellisten perustelujen kehittämistä erittäin tärkeänä koko etuusjärjestelmän toimeenpanoon kohdistuvan luottamuksen näkökulmasta. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi eläkelakeihin jo sisältyvä säännös siitä, että asiantuntijalääkärin arvio voidaan merkitä asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia. Valiokunta pitää ehdotusta tarkoituksenmukai-

sena ja viittaa aiemmin eläkelaitosten lääkärin roolista lausumaansa (StVM 11/2004 vp ja StVM 12/2004 vp). Valiokunta painottaa tässäkin yhteydessä sitä, että eläkelaitoksen lääkäri osallistuu päätöksen valmisteluun lääkärikoulutuksensa ja ammatillisen osaamisensa perusteella. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että lääkäreiden koulutuksessa kiinnitetään huomiota hoitavan lääkärin lääketieteellisen lausunnon laadun merkitykseen etuusprosessissa.

Edellä mainituissa mietinnöissään valiokunta piti hakijan oikeusturvan kannalta keskeisenä, että päätöksen perusteena olleet seikat, kuten lääketieteelliset arviot, ilmenevät riittävän yksityiskohtaisesti päätöksen perusteluista. Valiokunta katsoi myös, että perusteluista tulisi ilmetä, miten erilaisia seikkoja on painotettu ja arvioitu, jolloin hakija voi perustelujen valossa paitsi harkita muutoksenhaun tarvetta myös esittää oman käsityksensä ja mahdollisen lisäselvityksen perusteluissa esiin tuoduista seikoista.

Erityisesti hylkäävän etuuspäätöksen perustelujen tulee olla mahdollisimman selkeät ja ymmärrettävät. Lääketieteellisten seikkojen lisäksi päätöksessä otetaan huomioon esimerkiksi hakijan ammattiin ja koulutukseen liittyviä seikkoja, joita koskevien tietojen kattavuus vaikuttaa asian ratkaisuun. Lääketieteellisten seikkojen

arviointi ja kuvaaminen päätöksessä riittävällä ja objektiivisella tavalla on keskeisen tärkeää päätöksen ymmärrettävyyden kannalta. Perusteluilla on merkittävä vaikutus myös muutoksenhakumahdollisuuksien käyttämiseen. Riittäville ja asianmukaisilla perusteluilla voidaan vähentää tarvetta muutoksenhakuun ja lisätä luotamusta päätösten oikeellisuuteen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että päätösten perustelujen tosiasiallista muuttumista ja lainmuutosten vaikutuksia muun muassa valitusten määrään ja käsittelyaikoihin seurataan käytännössä.

Lakialoite

Valiokunta puoltaa 1. lakiehdotuksen hyväksymistä hallituksen esittämässä muodossa, minkä vuoksi lakialoite ehdotetaan hylättäväksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina ja

että lakialoite LA 69/2012 vp hylätään.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
vpj. Anneli Kiljunen /sd
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Johanna Jurva /ps
Laila Koskela /ps
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /kok
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Hanna Mäntylä /ps
Mikael Palola /kok
Terhi Peltokorpi /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Hanna Tainio /sd
Ulla-Maj Wideroos /r
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.